

IGAZSÁGÜGYI MINISZTER

Iktatószám: XX-AJFO/125/ /2019.
Hivatkozási szám: IV/172/2019., IV/173/2019.,
IV/215/2019.

Dr. Sulyok Tamás úr,
az Alkotmánybíróság elnöke és

Dr. Bitskey Botond úr,
az Alkotmánybíróság főtitkára
részére

Alkotmánybíróság
Budapest
Donáti utca 35-45.
1015

Tárgy: A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 227. § (3) bekezdésével kapcsolatos, IV/172/2019., IV/173/2019. és IV/215/2019. számon érkezett bírói indítványok (jogi képviselő távolmaradása, elmaradt illetmény)

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Főtitkár Úr!

Az Alkotmánybíróság honlapjára felkerültek a IV/172/2019., IV/173/2019. és IV/215/2019. számú indítványok, melyben az indítványozók a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 227. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és pro futuro megsemmisítését, valamint az egyes ügyekben született bírósági határozatok (a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.M.69/2018/14. sz. végzésére is kiterjedően a Gyulai Törvényszék Mpkf.25.941/2018/3. sz. végzése, a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.24/2018/7. sz. végzésére is kiterjedően, a Gyulai Törvényszék 9. Mpkf. 25.781/2018/3. sz. végzése és a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.17/2018/7. sz. végzésére is kiterjedően a Gyulai Törvényszék 9. Mpkf.25.782/2018/3. sz. végzése) megsemmisítését kérték az Alkotmánybíróságtól.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 57. § (1b) bekezdésében foglaltak szerint az igazságügyi miniszternek, mint a törvény kezdeményezőjének lehetősége van az ügygel kapcsolatos álláspontjáról az Alkotmánybíróságot tájékoztatnia.

Tekintettel arra, hogy a Pp. előkészítése az igazságügyért felelős miniszter első helyi kodifikációs feladat- és hatáskörének részét képezi, ezért az indítvánnyal összefüggő jogi véleményemről az alábbiak szerint tájékoztatom.

1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme – tisztességes bírósági eljáráshoz való jog

Az Alkotmánybíróság az 3254/2018. (VII. 17.) AB határozatban kimondta, hogy az Alkotmánybíróság az eddigi gyakorlatában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot az eljárás egészének minőségében ragadta meg. A vonatkozó korábbi gyakorlat áttekintése során a testület a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatban a korábbi alkotmánybírósági döntésekben foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontok figyelembevételével járt el. Ennek megfelelően a konkrét ügy kapcsán összevetette az alapul szolgáló alaptörvényi, illetve alkotmányi rendelkezéseket, és megállapította, hogy nincs akadálya a korábbiakban kialakult és idevágó gyakorlat megfelelő alkalmazásának. Az Alkotmánybíróság a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában megállapította, hogy a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének megítélését minden esetben tartalmi vizsgálathoz kötötte: elemezte az alapjog állított sérelmére vezető jogszabályi környezetet és bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását, majd pedig - mérlegelés eredményeként - mindezekből vont le következtetéseket az adott esetre nézve megállapítható alapjogsérelemre nézve {3254/2018. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [40-42]}.

A fentiek fényében szükséges áttekinteni a vonatkozó jogszabályi hátteret.

Az indítványok a Pp. 227. § (3) bekezdését támadják, amely a perfelvételi és az érdemi tárgyalási szakban alkalmazandó közös rendelkezések között rendelkezik arról, hogy mi a jogkövetkezménye annak, ha a fél jogi képviselője szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg a tárgyaláson. Eszerint a tárgyalást a fél részéről akkor is elmulasztottnak kell tekinteni, ha a fél ugyan személyesen megjelent a tárgyaláson, de azon a jogi képviselő szabályszerű idézés ellenére sem jelent meg. Önmagában a fél vagy más – nem jogi képviselőnek tekintendő – meghatalmazott megjelenése hatálytalan perceselexmény a Pp. 74. § (1) bekezdése alapján, így ilyen esetben a tárgyalást a fél részéről elmulasztottnak kell tekinteni és a mulasztás következményeit kell alkalmazni. A szabályozás helyére tekintettel jelezni szükséges, hogy a perfelvételi tárgyalás elmulasztásának következményeire a Pp. XII. fejezete külön rendelkezéseket is tartalmaz [Pp. 190. §].

A Pp. 190. §-a szerint:

„190. § [A perfelvételi tárgyalás elmulasztásának következményei]

(1) Ha a perfelvételi tárgyalást

a) valamennyi fél elmulasztotta, vagy

b) valamelyik fél elmulasztotta, és a jelen lévő fél nem kérte annak megtartását, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti.

(2) Ha a perfelvételi tárgyalás a jelen lévő fél kérelmére megtartásra kerül,

a) úgy kell tekintetni, hogy a mulasztó fél a megjelent fél tárgyalást megelőzően vagy tárgyaláson előterjesztett tényállítását, jogállítását, illetve bizonyítékát nem vitatja, valamint kérelme, indítványa teljesítését nem ellenzi, kivéve, ha korábban ezekkel ellentétes nyilatkozatot tett,

b) úgy kell tekinteni, hogy a mulasztó fél keresete vagy ellenkérelme megalapozásához egyéb perfelvételi nyilatkozatot nem kíván, illetve nem tud tenni,

c) a mulasztó féllel közöltnek kell tekinteni a tárgyaláson jelen lévő fél nyilatkozatát, a tárgyaláson csatolt, illetve kézbesíthető iratot, és
d) a perfelvétel lezárható, kivéve, ha a perfelvételi tárgyalást e törvényben meghatározott okból el kell halasztani.”

Az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványok munkaügyi perben tartott perfelvételi tárgyalás jogi képviselő által történő elmulasztása miatt alkalmazott eljárás megszüntetését sérelmezik. Hangsúlyozni kell, hogy munkaügyi perekben a jogi képviselet nem kötelező [Pp. 514. § (2) bekezdés] de, ha a fél jogi képviselő közreműködését veszi igénybe, azt a jogi képviselővel történő eljárás választásának kell tekinteni, és a félre a továbbiakban a kötelező jogi képviselet szabályait kell alkalmazni [Pp. 244. § (1) bekezdés]. Szükséges annak kiemelése, hogy az indítványokkal érintett perekben a szakszervezet, mint a munkavállalók érdekképviseleti szervezete látta el a felperesek képviseletét a Pp. 514. § (3) bekezdésében adott felhatalmazás alapján, melynek értelmében a perben eljáró kamarai jogtanácsosa jogi képviselőnek minősül. Ha a perben a fél jogi képviselőt vesz igénybe, a jogi képviselő részvétele a perfelvételi tárgyaláson nem mellőzhető, szabályszerű idézés ellenére történő meg nem jelenése mulasztásnak minősül.

A Pp. kiemelt jogalkotói célkitűzése volt a koncentrált per feltételeinek megteremtése, melynek egyik garanciája az osztott perszerkezet bevezetése, mely mind időben, mind funkciójában két részre tagolja az eljárást. A per előkészítése – az állítások, indítványok megtételére és véglegesítésére szolgáló – perfelvételi szakban történik, míg az ott rögzült állítások, indítványok alapján az érdemi tárgyalási szakban folytatja le a bíróság a bizonyítást. Mindkét szakban kiemelt jelentőséggel bírnak a szóbeliséget, közvetlenséget szolgáló tárgyalások: a perfelvételi tárgyalás és az érdemi tárgyalás. A tisztességes eljárás elvének maradéktalan érvényesülése érdekében hangsúlyozni kell, hogy a perfelvételi szakban is csak abban az esetben kerülhet sor a perfelvételi tárgyalás mellőzésére, ha a felek nem kérik annak megtartását [Pp. 197-198. §], egyéb esetekben a bíróság minden esetben perfelvételi tárgyalást tart [Pp. 187. § a)-b) pontok].

A Pp. a per teljes körű előkészítése, a perkoncentráció érvényesülése érdekében kötelezővé teszi a perfelvételi tárgyaláson a felek jelenlétét, mert csak így biztosítható, hogy a fél korábban, perfelvételi iratban megtett, vagy a perfelvételi tárgyaláson elhangzó vagy ott módosuló nyilatkozataira, indítványaira az ellenérdekű fél érdemben nyilatkozni tudjon, perfelvételi nyilatkozatait megváltoztathassa, és a fél jelenlétének hiánya ne vezessen a perfelvételi tárgyalás elhalasztásához, mely a per elhúzódását eredményezi. A Pp. – fentebb már hivatkozott – 190. §-a egyértelműen szabályozza a perfelvételi tárgyalás elmulasztásának jogkövetkezményeit, a Pp. 189. § (6) bekezdése pedig a perfelvételi tárgyaláson való jelenlétre, az ottani nyilatkozatok megtételére, a Pp. 191. § (4) bekezdése pedig a nem jogi képviselő által tett nyilatkozatok joghatásaira vonatkozó különös szabályokat is tartalmaz.

A Pp. 189. § (6) bekezdése szerint:

„(6) A fél köteles gondoskodni arról, hogy a perfelvételi tárgyaláson tény- és bizonyítási kérdésekben személyesen vagy képviselője útján nyilatkozatot tudjon tenni. A bíróság erről, továbbá a 191. § (4) bekezdésében és a 192. § (2) bekezdésében foglaltakról az idézésben tájékoztatja a felet.”

A Pp. 191. § (4) bekezdése szerint:

„(4) A fél jogi képviselője mellett a fél, a törvényes képviselője és a nem jogi képviselő meghatalmazottja a tényállítás, a bizonyíték és a bizonyítási indítványok tekintetében hatályos nyilatkozatot tehet.”

Hangsúlyozni kell, hogy a Pp. 189. § (6) bekezdésében foglalt rendelkezés a tény-és bizonyítási kérdésekben való nyilatkozattételre vonatkozik. A perfelvételi szak céljára tekintettel a Pp. kivételt nem engedő módon valamennyi fél számára kötelezővé teszi a perfelvételi tárgyaláson való megjelenést, és nem ad arra lehetőséget, hogy bármelyik fél kérhesse a tárgyalás távollétében való megtartását. A tárgyalás távollétében való megtartását csak az érdemi tárgyalás tekintetében kérheti bármelyik fél, arra tekintettel, hogy az érdemi tárgyaláson a perfelvételi szakban rögzült állítások alapján bizonyítást folytat le a bíróság, ami nem feltétlenül igényli a felek jelenlétét. A Pp. 121. § (1) bekezdés b) pontja egyértelműen meghatározza, hogy a fél csak az érdemi tárgyalás tekintetében élhet ezzel a jogával, a perfelvételi tárgyalás esetén nem.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a Pp.-ben a perfelvételi tárgyaláson való megjelenésre kialakított szabályok hatékonyan és ténylegesen biztosítják a tisztességes eljáráshoz való jog és részjogosítványai (a kétoldalú meghallgatás elve, a fegyveregyenlőség elve és az eljárás észszerű időn belül történő befejezése) érvényesülését.

2. Az indítványozók által felvetett egyéb kérdések

A) Az idéző végzésben a bíróság azzal a tájékoztatással idézte a feleket, hogy a fél köteles gondoskodni arról, hogy a perfelvételi tárgyaláson tény- és bizonyítási kérdésekben személyesen vagy képviselője útján nyilatkozatot tudjon tenni. Az indítványozói álláspont szerint az első fokon eljáró bíróságnak a mulasztáshoz kapcsolódó és később alkalmazott jogkövetkezményt egyértelműen rögzítenie kellett volna. Véleménye szerint a bíróság eljárása ennek nem felelt meg, mert a peres fél személyes vagy képviselője általi nyilatkozattételt írta elő. A vagylagosság használata valószínűsítette benne, hogy a személyes jelenléte nem minősülhet mulasztásnak.

A Pp. a jogi képviselő nélkül eljáró fél tekintetében írja elő a bíróság számára a tájékoztatási kötelezettséget a fél perbeli eljárási jogairól, kötelezettségeiről, a támogató és a pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezésének lehetőségéről (Pp. 111. §)

Ettől meg kell különböztetni a bíróság idézésben adandó tájékoztatási kötelezettségét. Az idézéssel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségről szóló rendelkezés szerint [Pp. 133. § (2) bekezdés] az idézésben a címzettet figyelmeztetni kell a meg nem jelenés következményeire, és őt perbeli állásához képest a szükséges tájékoztatással is el kell látni. Az idézett jogszabályi rendelkezés nem differenciál a szerint, hogy az idézés jogi képviselőnek vagy személyesen eljáró fél számára kerül kézbesítésre.

Erre tekintettel álláspontom szerint a bíróságnak a jogi képviselővel eljáró felet is figyelmeztetni kell a meg nem jelenése következményeire, és ezen felül ró többlet-tájékoztatási kötelezettséget a bíróságra, ha a felet perfelvételi vagy folytatódó perfelvételi tárgyalásra idézi, mert akkor arról is tájékoztatást kell adni, hogy a perfelvételi tárgyaláson tény- és bizonyítási kérdésben a fél (vagy más nem jogi képviselő meghatalmazott) is hatályos nyilatkozatot tehet [Pp. 189. § (6) bekezdés és Pp. 191. § (4) bekezdés].

B) Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok nem vették figyelembe a munkaügyi perek különös szabályai között rögzített Pp. 520. §-ának rendelkezéseit, miszerint a fél vagy jogi képviselőjének megjelenése szükséges a perfelvételi tárgyaláson. Álláspontja szerint a lex specialis derogat legi

generali elve alapján a munkaügyi perek esetében a különös szabály vagylagos, megengedő jellegét biztosítani kell a Pp. 227. § (3) bekezdésében foglaltakhoz képest.

Az indítványozónak a Pp. 520. §-ának és a Pp. 227. § (3) bekezdésének kapcsolatára vonatkozó felvetése tekintetében megjegyzem, hogy a Pp. 520. § szerinti egyeztetésre vonatkozó szabály nem írja felül a Pp. 227. § (3) bekezdésében foglaltakat, nincs vagylagossági kapcsolat a két jogszabályhely alkalmazhatósága tekintetében.

A Pp. 520. §-a az osztott perszerkezethez igazodva – az általános szabályoktól eltérően – a munkaügyi perekben fenntartja a kötelező egyeztetés felek közti megegyezést előmozdító jogintézményét, így a § nem a felek illetve képviselőik megjelenése elmulasztásának jogkövetkezményeivel kapcsolatos rendelkezéseket rögzít.

A Pp. 520. §-ában a „felek személyesen vagy képviselői útján megjelentek” fordulat értelmezését arra tekintettel kell elvégezni, mely szerint a munkaügyi perben a jogi képviselőt nem kötelező, így lehetőség van arra, hogy a fél személyesen vagy a Pp. 65. §-a szerinti jogi képviselőnek nem minősülő meghatalmazottja útján vegyen részt az egyeztetést is szolgáló perfelvételi tárgyaláson, míg a munkáltató kizárólag képviselője útján tud ezen megjelenni. Ezen § által meghatározott feltétel a felek személyes vagy képviselő útján történő részvételének előírásával azt hivatott biztosítani, hogy alkalma legyen a feleknek egymással egyeztetést folytatni, mert ehhez mindkét fél (munkáltató és munkavállaló) megjelenése elengedhetetlen. Itt emlékeztetünk arra, hogy a perfelvételi tárgyalás megtartható abban az esetben is, ha azon csak az egyik fél jelenik meg [Pp. 190. § (2) bekezdés], de a felek közötti egyeztetést ebben az esetben értelemszerűen nem lehet megkísérelni.

Erre figyelemmel álláspontom szerint az indítványozó által megjelölt két jogszabályhely között nem érvényesül a lex specialis derogat legi generali elve, mert azok szabályozási tárgya nem azonos.

C) Az indítványozó szerint a Pp. 189. § (6) bekezdése is a fél vagy a képviselője nyilatkozatát, ebből következően megjelenését várja el a perfelvételi tárgyaláson. Álláspontja szerint a Pp. 189. § (6) bekezdése is azt támasztja alá, hogy a fél megjelenésére tekintettel a tárgyalást nem lehet elmulasztottnak tekinteni.

Ezzel kapcsolatban érdemes kiemelni, hogy a hivatkozott jogszabályhely a perfelvételi tárgyalás tekintetében rögzíti azt az elvárást, hogy a fél felelőssége gondoskodni arról, hogy a perfelvételi tárgyaláson megjelent személy tény- és bizonyítási kérdésekben nyilatkozatot tudjon tenni, és annak hiánya ne vezessen a perfelvételi tárgyalás elhalasztásához. Ha a fél jogi képviselőt vesz igénybe, akkor a tény- és bizonyítási kérdésben nyilatkozni tudó személy lehet maga a megfelelően informált jogi képviselő is, de mellette a Pp. lehetőséget teremt arra, hogy – a képviselő általános szabályait e körben felülírva – hatályos nyilatkozatot tegyen tény- és bizonyítási kérdésben maga a fél is. [Pp. 191. § (4) bekezdés]

Az idézett rendelkezések nem értelmezhetők úgy, mint amelyek vagylagos kapcsolatot állítanak fel a perben eljáró jogi képviselő megjelenési kötelezettsége és a fél (vagy más nem jogi képviselő meghatalmazott) megjelenése és tény-és bizonyítási kérdésben tett nyilatkozata között.

D) Az indítványozó a képviselői mulasztással kapcsolatban is tett észrevételeket. Álláspontja szerint a peres fél alkotmányos jogát nem ronthatja le a képviselője mulasztása. Munkaügyi perekben az eljárás megszüntetése a teljes igény elvesztését is eredményezheti. A munkaügyi perben meghatalmazottként eljáró érdekképviselői szervek esetében a kamarai jogtanácsosok korlátozott

létszáma miatt az azonos időben több tárgyaláson való megjelenés fizikailag nem minden esetben lehetséges. A képviselői mulasztásra történő permegszüntetés más perrendtartásokban nem ismert, így ennek a munkajog területén történő bevezetése indokolatlan.

A polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk (a továbbiakban: Rpp.) hatálybalépése óta a perbeli képviselet lényege szerint a képviselő a képviselt személy helyett, annak nevében és a képviselt személyre kiható hatállyal cselekszik, végez eljárási cselekményeket. A képviselő cselekménye által a képviselt válik jogosítottá, illetve kötelezetté. A perbeli képviselet elvi megközelítése az Rpp. megalkotása óta változatlan, azon a Pp. sem változtatott, ez a Pp. 68. § (1)-(3) bekezdéseiből is kitűnik. A Pp. a professzionális pervitel biztosítása érdekében az általános hatáskörrel rendelkező törvényszék előtt kötelezővé, így a törvény főszabályává teszi a perben a fél számára a jogi képviseletet [Pp. 72. § (1) bekezdés].

A törvényszék előtti perekben a kötelező jogi képviselet biztosítja a felek percselekményeinek szakszerűségét, elősegítve a hatékony igényérvényesítést, az azzal szembeni védekezést, továbbá a perek észszerű időn belüli befejezését. A járásbíró előtt és a közigazgatási és munkaügyi bíróság előtt a munkaügyi perben ugyanakkor a Pp. nem teszi kötelezővé a jogi képviseletet, de, ahogy azt korábban kifejtettük, ha a fél a saját választása alapján jogi képviselővel jár el, akkor rá a kötelező jogi képviselet szabályai alkalmazandóak [Pp. 244. § (1) bekezdés].

A kötelező jogi képviselet esetén a jogi képviselőnek minősülő személyek tekintetében [Pp. 75. § (1) bekezdés] a Pp. nem tesz különbséget a képviseleti jog keletkezése vagy jellege alapján, így, ha szakszervezet látja el a fél képviseletét, melynek kamarai jogtanácsosa jogi képviselőnek minősül, akkor nem hivatkozhat a képviselő a képviselet sajátossága miatt a munkavállaló személyes nyilatkozatainak hatályos voltára. A kötelező jogi képviselet szabályainak alkalmazása esetén a jogi képviselő közreműködése nélkül eljáró fél személyes előadásai, nyilatkozatai, egyéb eljárási cselekményei hatálytalanok, azokat úgy kell tekinteni, mintha a fél nem is végzett volna eljárási cselekményt, kivételt jelentenek a fél által csak személyesen elvégezhető cselekmények [Pp. 74. § (1) bekezdés]. Ezzel a jogi képviselők felelőssége megnő, hiszen esetleges mulasztásaikat a fél nem pótolhatja.

A Pp. a munkaügyi perekben azért biztosítja a munkavállalói érdekképviseleti szervezet képviseleti jogát, hogy azzal a munkavállalókat segítse. Ha a szakszervezet jogi képviselőnek minősülő személlyel látja el a munkavállaló képviseletét, akkor számolnia kell a jogi képviselőkkel szemben támasztott fokozott elvárásokkal. A Kúria új Pp. kérdéseivel foglalkozó konzultációs testülete is megerősítette 42. számú állásfoglalásában, hogy „Ha munkaügyi perben a munkavállalói érdekképviseleti szervezet meghatalmazottként saját tagjának perében jár el, az általa meghatalmazott kamarai jogtanácsos jogi képviselőnek minősül akkor is, ha a perben a jogi képviselet kötelező.” Ki kell emelni azonban az indítványok kapcsán, hogy a munkavállalói érdekképviseleti szervezet (szakszervezet) a Pp. 514. § (3) bekezdése alapján jogi képviselőnek nem minősülő személlyel is elláthatja a munkavállaló perbeli képviseletét, és így gondoskodhat a perfelvételi tárgyaláson való megjelenésről is. Jellemző továbbá, hogy a jogi képviselő gondoskodhat, illetve gondoskodnia is kell a helyettesítéséről, amennyiben a tárgyaláson akadályoztatása miatt nem tud megjeleni.

3. Összegzés

Véleményem szerint mindenképpen szükséges elválasztani egymástól a jogszabály alaptörvény-ellenességének vizsgálatát, valamint azt a kérdést, hogy a bíróság a tájékoztatási kötelezettségének

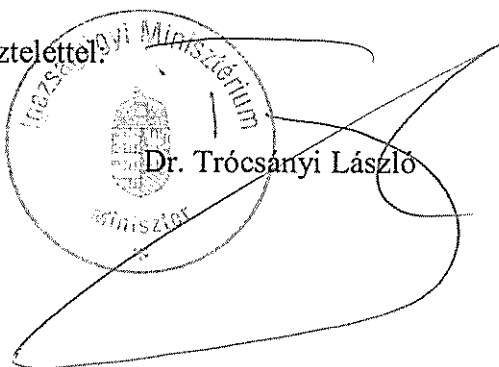
eleget tett-e vagy sem, mivel a tájékoztatás esetleges elmaradása vagy elégtelensége nem alapozhatja meg a jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét.

Álláspontom szerint a Pp. 227. § (3) bekezdésében szereplő rendelkezés – a fentiekben bemutatottak alapján – nem ütközik az Alaptörvény rendelkezéseibe.

Kérem tájékoztatásom szíves elfogadását.

Budapest, 2019. május „16”

Tisztelettel:

Dr. Trócsányi László

